یادداشت

توسعه چابهار و محور شرق ۳۰ سال تاخیر و غفلت در توسعه شرق کشور

علی امعّر افتاده • مشاور فرماندار چابهار

توسعه چابهار و توجه به این منطقه راهبردی به‌عنوان یکی از ۱۰نقطه منحصربه‌فرد از نظر اهمیت تجاری، اقتصادی، ترانزیتی و کریدورهای شمال به شرق و غرب به کوه در جغرافیای جهان، برای نخستین‌بار در دهه۵۰ از سوی آمریکایی‌ها در ایران مدنظر قرار گرفت که بسیاری از برنامه‌ریزی‌های بعدی نیز براساس همان راهبرد‌ها دنبال شده است. بصورت کلی تحمیلی و محدود و نامهمکس‌شدن واردات کالا به کشور از شروق جنوب، باعث شد چابهار به‌عنوان تنها نقطه امن ورود کالا به دروازه ورود کالاهای مورد نیاز از جمله کالاهای اساسی تبدیل شود و از همین‌روی بود که در عرض شش‌ماه با نصب اسکله قوی سریع توسط سکابورگ، توسعه بندرشهیدبهشتی چابهار عملا کلید خورد. اما با اتمام جنگ، تمام توجه‌ها به سوی بندر شهیدرجایی بوشهر معطوف شد و توسعه بندر چابهار و محور شرق کشور با وجود ابعاد نقش ممتاز در هشت سال دفاع‌مقدس تقریبا به فراموشی سپرده شد. گرچه نیاز تصویب مصوبات گوناگون در مجلس و هیات وزیران در دوره‌های مختلف از دهه۶۰، ۷۰، ۸۰ و ۹۰ و ادامه آن در دهه۹۰ را نادیده گرفت، اما باید اذعان کرد به‌رغم همه این برنامه‌ریزی‌ها و تصویب مصوبات گوناگون آنچه هنوز به ثمر نرسیده است توسعه و پیشرفت منطقه و تحقق اهداف برنامه‌ها است. مرور برنامه‌های دولت‌های گذشته درخصوص توقف توسعه محور شرق کشور نشان‌دهنده آن است با وجود آنکه در عمل شاهد تحقق‌بخشی اهداف برنامه‌ها نیستیم اما باید اذعان کرد روسای دولت به‌ویژه اعضای هیات دولت‌های مختلف دلالی وافری برای تهیه برنامه‌های توسعه‌ای و زیرساختی و همچنین تصویب‌نامه‌های مدون و قانونی در راستای توسعه محور شرق داشته‌اند. در واقع تصویب کمیته کارشناسی شورایعالی تصویب صادرات غیرنفتی (۲۲مرداد۱۳۸۵) از جمله این تصویب‌نامه‌هاست که اگر هرکدام به‌تنهایی به سرانجام رسیده بود، امروز باید شاهد تحقق شرکت در منطقه می‌بودیم. به‌نظر می‌رسد حلقه‌های مفقوده در به‌ثمرنرسیدن این تصویب‌نامه وجود دارد. شاید مشخص‌نکردن یک سازمان جایگاه، فرد و تخصصی برای اجرای تحقق اهداف برنامه‌ها دلیل اصلی تحقق‌یافتن برنامه‌ها باشد. براساس مفاد این تصویب‌نامه‌ها معمولا ۱۲ وزارتخانه، سازمان و نهاد دولتی به‌صورت ستادی و با ریاست معاون رییس‌جمهور مسول اجرای برنامه‌هایی مدون و مشخص شده‌اند که همین موضوع خود باعث شده است به‌دلیل ضعف‌مدل‌های فراوان و متعدد معاون رییس‌جمهور و وزیران و سازمان و نهادهای مرتبط در این مصوبات، درعمل شاهد تحقق اهداف برنامه‌ها نباشیم. تجربه اجرایی در دنیا و ایران نشان داده فعالیت‌های توسعه‌ای و اجرایی که فرایندی و چندوجهی است با یک سازمان تخصصی و چابک سازمان‌دهی و مدیریت و نظارت شود تا اهداف برنامه‌ای به سرانجام برسد وگرنه مصوب و واگذارکردن اجرای برنامه‌ها به وزارتخانه و سازمان‌های مرتبط به‌تنهایی نمی‌تواند اهداف موردنظر را تحقق بخشد. گرچه باید خاطرنشان کرد بهره‌گیری از مدیران توانمند و متخصص در راس این سازمان جایگ و تخصصی شرط موفقیت آن است. مصوبه توسعه محور شرق در سال۱۳۸۱ و تصویب‌نامه محور ترانزیت حمل‌ونقل کشور و الحاق و توسعه بنادر شهیدبهشتی در سال۱۳۸۲ و دیگر برنامه‌های توسعه‌ای از این‌دست تصویب‌نامه‌هاست که هنوز به سرانجام نرسیده است. به‌صورت اختصار مهم‌ترین پروژه‌ها در زمینه بهسازی شبکه حمل‌ونقل در جنوب استان سیستان‌وبلوچستان را احداث جاده ارتباطی ترانزیتی چابهار - نیکشهر به طول ۱۵۰کیلومتر در مدت ۳۷سال، احداث ترمینال مسافری در فرودگاه نظامی کنارک توسط سازمان منطقه آزاد چابهار، نصب بیمارستان آماده اسکله‌های شهیدبهشتی در سال۱۳۶۰ با عمر مفید۲۰سال و استفاده تاکنون تعریض اسکله شهید کلانتری و احداث ساختمان‌های مربوطه، بهسازی و ترمیم جاده‌های مواصلاتی چابهار(راسک - خاش - زاهدان و چابهار - ایرانشهر- کنارک) می‌توان اشاره کرد که متاسفانه انجام این فعالیت‌ها هیچ‌گاه مزیت‌های پنهان چابهار را عنان نکرده است. زمان بسیارطولانی احداث جاده چابهار به نیکشهر و بی‌فایده‌ماندن زحمات کشیده‌شده در پروژه به‌واسطه عدم راه‌اندازی مسیر ارتباطی نیکشهر - ایرانشهر نمونه‌ای از این میان محسوب می‌شود. براساس اعلام کارشناسان سازمان‌ملل‌متحد در امور حمل‌ونقل جهانی، ۱۰کریدور اصلی حمل‌ونقل جهانی، دوکریدور از ایران می‌گذرد. در ایران میان «بندر چابهار» در منطقه‌آیه جنوب‌شرق ایران، نقطه غیور جنوبی‌ترین کریدور شرقی غربی مرادوات تجاری جهان و اسلوونی پس از یوشنی مهم‌ترین شهرهای ناحیه مدائت کلنکته، تاکیور، جاپیور، حیدرآباد، کراچی و بن‌قاسم درنهایت به چابهار می‌رسد. در این میان «مناطق آزاد» نیز به‌عنوان پنجره‌ای برای هماهنگی و پیوند با اقتصاد کشورها و اقتصاد جهانی، ایفاد رشد و تحول در صادرات و به‌ویژه‌مدنی از مناطق داخلی و خارجی و همچنین دستیابی به اهداف توسعه اقتصادی، ایجاد و افزایش اشتغال و انتقال فناوری طراحی شده‌اند. تجربیات جهانی موید آن است که دولت‌ها در تامین منابع مالی جهت ایجاد زیرساخت‌ها و تاسیسات زیربنایی در مناطق آزاد به‌منظور هموارکردن بستر مناسب فعالیت‌های اقتصادی برای مشارکت بخش خصوصی صاحب نقش هستند. در همین راستا منطقه آزاد چابهار با توجه به جایگاه ویژه در بعد ملی به‌عنوان راهکار «توسعه محور شرق» و در بعد فراملی به‌عنوان «پل ارتباطی با کشورهای آسیای میانه و جنوب‌شرق آسیا در طراحی سیاست‌های کلان اقتصادی جایگاه جدی‌تری را طلب می‌کند. «احمد خرم» مشاور رییس‌جمهور وقت و عضو هیات‌مدیره منطقه آزاد تجاری‌صنعتی چابهار در حال حاضر، در همان مقطع اظهار کرده بود که ۲۵سال است می‌خواهیم محور شرق را توسعه دهیم تا هزینه‌های امنیتی که هرروز افزایش پیدا می‌کند کم کنیم. هر سرمایه‌گذاری که در محور شرق کنیم با ضریبی بالاتر از یک، از خسارت‌های امنیتی -اجتماعی فارغ می‌شویم. به اعتقاد وی محور اول فعال‌سازی شرق کشور و افزایش ظرفیت ترانزیت از طریق این خطه است. غیر از بازرگانی داخلی، مساله صادرات مجدد نیز مهم است... تا باراته در شرق کشور تدهید سرمایه‌گذار نمی‌آید. ما در جلسات ترانزیتی روی محوری‌شدن ترانزیت تاکید داریم و اگر وزارت راه، مسکن و شهرسازی نیز توسعه چابهار یا محور شرق را در دستور کار قرار دهد مسال‌های حل نخواهد شد. به نظر می‌رسد امروز نه‌تنها در منطقه شرق کشور و به‌ویژه منطقه آزاد چابهار توسعه‌ای را شاهد نبوده‌ایم بلکه انحراف از مسیر توسعه و اهداف مناطق آزاد به امری بدیهی و بی‌انقرار اظهارات عالی‌ترین مقام‌های کشور تبدیل شده است و امیدواریم در دولت تدبیر و امید با کاربستی دقیق و کارشناسی، شاهد شتاب گرفتن برنامه‌ها و رسیدن به جایگاه ممتاز راهبردی، اقتصادی و سیاسی منطقه جنوب‌شرق کشور در معادلات کشوری و فرامنطقه‌ای باشیم.

ادامه در صفحه ۱۷

تمام باید و نبایدهای توسعه چابهار

نگرانی از تبدیل شدن چابهار به عملوبه‌ای دیگر

فاطمه جمال‌پور: در همچنان بر پاشنه محرومیت می‌چرخد؛ در جنوب‌شرقی‌ترین نقطه ایران، بیش از سه‌دهه از تصویب سند توسعه محور شرق می‌گذرد. تاریخی تقریبا همزمان با شکل‌گیری دوبی و ۲۰سال از مصوبه مناطق آزاد تجاری، مصوبه‌ای که چابهار، کیش و قشم را به‌عنوان نخستین مناطق آزاد کشور لحاظ می‌کرد. چابهار همچنان محروم، توسعه‌نیافته و عقب‌تر از کیش، قشم و یا فاصله‌ای بسیار بیشتر از دوبی قرار دارد. منطقه‌ای آزاد که قرار بود به تجارت و صادرات بپردازد، تبدیل به بازارچه‌ای برای فروش اجناس چینی شده است. با روی‌کارآمدن دولت یازدهم توجه‌ها به جنوب‌شرقی‌ترین نقطه ایران جلب شده است؛ به منطقه محروم بلوچستان. چابهار و مکوران؛ محرومیتی که از دیدرود وارد در فرودگاه دزد می‌نماید. منطقه آزاد چابهار هنوز فرودگاه ندارد و از امکانات محدود پایگاه نظامی برای رفت‌وآمد مسافرانش استفاده می‌کند. توسعه در آن منطقه رشدی فزاینده یافته اما این توسعه، نگرانی‌هایی از جنس پیامدهای توسعه ناپایدار را به همراه داشته است. نگرانی‌ها از تبدیل‌شدن چابهار به عملوبه‌ای استقرار صنایع سنگین در منطقه و تاثیر آنها بر محیط‌زیست و... از موضوعات مهمی بود که در همایش ریشه‌ها و پیوندها در هنر آمایش چابهار و مکوران عنوان شد؛ همایشی که با حضور اندیشمندان و نخبگان و برای تحقق توسعه پایدار و همه‌جانبه‌نگر با همکاری فرماندار چابهار و منطقه آزاد و... برگزار شد. جمعی متشکل از معماران، متخصصان آمایش، جامعه‌شناسان، انسان‌شناسان، شهرسازان و... سفری سه‌روزه به چابهار داشتند تا در کنار مسوولان، نخبگان و فعالان محلی راهبردهای توسعه‌ای را برای چابهار که مبتنی بر فرهنگ، ملاحظات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، آب، کشاورزی و شیلات، کالبدی- فضایی، گردشگری و میراث تاریخی، طبیعی و فرهنگی و... است، تدوین کنند.

ترانه یلدا: دبیر همایش «ریشه‌ها و پیوندها در هنر آمایش چابهار و مکوران» این همایش را کامی مهم برای توسعه جنوب سیستان‌وبلوچستان ارزیابی کرد و گفت: هدف از برگزاری این همایش ایجاد محیطی برای گفت‌وگو و ایجاد نوعی تلاقی فکر بود. آمایش ریشه‌هایی را در بر می‌گیرد که توسعه را به‌صورت هماهنگ به پیش می‌برد؛ توسعه‌ای درونزا و پایدار. ۳۰سال است که درباره توسعه در محور شرق صحبت می‌شود. اما باید این حرف‌ها به عمل نزدیک و قدم‌به‌قدم مراحل اجرایی‌اش تعریف شود. یکی از مسایل مهم در توسعه، بازگردن دمای استان به‌روی داخل و خارج و ایجاد راه‌های ارتباطی جغرافیایی به‌لحاظ فیزیکی و چه معنوی است.

وی با اشاره به اینکه بعد از مدت‌ها توجه دولت به این بخش از کشور جلب شده است، گفت: ما در این همایش سه هدف را دنبال می‌کنیم؛ هدف اول به‌اشتراک‌گذاشتن تجربیات زیستی میهمانان و کارشناسان است و ارایه نظرات و پیشنهادات آنها که دستمایه بیانیه نهایی همایش خواهد بود. هدف دومی این است که ساکنان خود «چابهار» بخواهند از همه‌جای ایران به چابهار بیایند. جمعیت شهر دو سه برابر بوده و شهر رشد کرده و تبدیل به شهری مطرح در جهان شود و این امر با توجه به قابلیت‌ها و توانایی‌های چابهار شدنی است.

یلدا در ادامه تاکید کرد که نباید دیری الگوی چابهار باشد. اگرچه افرادی که دوبی ناپایدار را ساختند باید به آنها آفرین گفت، اما توسعه «مکوران» باید توسعه متعادل میان شهرسازی و آداب و فرهنگ مردمان بوده باشد. پیش از انقلاب، بافت بلوچ با سه هزار نیرو در بندر چابهار فعال بود. یک دانشکده فنی دوساله وجود داشت و همه‌جا بلوچ‌ها بودند و آموزش و پرورش بسیار رشد کرده بود. اما با نابسامانی تبدیل به فرهنگ و بحران بلوچ‌ها شد. اما ما در واقع با سیاست‌های مختلف روبه‌رو هستیم. سرمایه‌گذاران بومی را که به کشورهای حاشیه خلیج‌فارس و دیگر نقاط کشور رفته‌اند جذب کنیم و تاکید می‌کنم راه نجات ما پژوهش است.

ایجاد خانه بلوچ

میهمان بعدی همایش سیدمحمد بهشتی بود. او که به صورت ویدئویی پیشنهاد ایجاد خانه بلوچ را مطرح کرد، گفت: خانه بلوچ برای شناسایی فرهنگ بلوچ راه بیفتد. بارتزین ویژگی فرهنگ بلوچ اهل صلح‌بودن آنهاست و آنها سرزمینشان را عاشقانه دوست دارند و شرط اول برای هر قدم توسعه‌ای، پرداختن به مزیت‌های فرهنگی و تاریخی هر سرزمین است. در غیراین‌صورت هر قدمی دستوسعه‌ای است.

چابهار بزرگترین ناوگان دریایی کشور را دارد

سخنران بعدی همایش گلشنی مدیر شیلات چابهار بود. وی به نقش شیلات در توسعه استان و آمایش پرداخت. گلشنی با تاکید بر اینکه آمایش مطلوب‌ترین و عادلانه‌ترین و پایدارترین ابزاری ممکن است، گفت: دریک ماه گذشته سند توسعه شیلات استان به تصویب رسیده و امیدواریم در تدوین برنامه پنجم توسعه و برنامه آمایش مورد‌توجه قرار گیرد.

وی با بیان اینکه چابهار بزرگترین ناوگان کشور را دارد گفت: در حال حاضر ۲۴۰۰ قرقه شناور و ۲۴ هزار نیرو در بخش شیلات فعالیت می‌کنند و جمعیت ۸۰هزارنفری را در بخش صیادی تشکیل داده‌اند. وجود ۱۰۷ واحد صنایع شیلات، بازار حراج آبزیان، رتبه نخست صید انواع آبزیان، سهم ۳۰درصدی درکل صید آبزیان و سهم ۳۵درصدی در صید آبزیان جنوب از نکات قابل ذکر در زمینه شیلات چابهار است. به‌طوری‌که یک‌پنجم آبزیان کشور در این منطقه فرار دارند و ۸۵درصد تن‌ماهی کشور در سیستان صید می‌شود. در فیانوس صید که ۳۲ کشور صید می‌کنند ما رتبه دوم را در سال۲۰۱۴ و لاحظ پایندی به قوانین و مقررات بین‌المللی فاتوره‌ها نتوانست را کسب کردیم. همه اینها نشان‌دهنده ظرفیت‌های شیلات استان است.

وی با اشاره به تعداد فرماندارهای انجام‌شده گفت: ما یک تو تلود اما آنه نشود و سرمایه‌گذاری خوبی انجام نشود. توسعه اتفاق نمی‌افتد

پاسخ این سوال را بدهیم باید بگویم شکاف توسعه میان مناطق کم‌توسعه و توسعه‌یافته‌تر کشور در حال افزایش است و خروج جمعیت و مهاجرت سرمایه انسانی از مناطق کمترتوسعه‌یافته به سمت مرکز در حال افزایش است. در سیستان بالقوه‌ترین درآمد مردم ۲۰درصد درآمد مردم تهران است و این به آن معنی است که دسترسی مردم به امکانات و سطوح رفاه یک‌پنجم مردم تهران است و این مشکلی است که کل کشور به‌لحاظ آمایشی با آن درگیر است.

شکاف توسعه در سطح استان حرکت تجمیع شده‌اند و ۱۰درصد جمعیت کشور در نیمه‌شمال و شمال‌غربی و در ۵۵درصد مساحت کشور تجمیع شده‌اند و ۱۰درصد جمعیت در نیمه‌جنوبی و جنوب‌شرقی که ۵۵درصد مساحت کشور را تشکیل داده است. سرشماری سال۹۰ بیانگر این است که جمعیت بخش شمالی و شمال‌غربی به سمت استان‌های مرکزی تهران، قزوین و البرز مهاجرت می‌کنند و خراسان هم جزو مراکز جمعیت‌پذیر است و این در حالی است که در دنوبن

سیدمحمود حسینی، استاندار دوران اصلاحات سیستان‌وبلوچستان با تاکید بر اینکه توسعه از بالا و بیرون اتفاق نمی‌افتد، گفت: تا زمانی که مردم استان، تحصیل‌کرده‌ها، معتمدان و شبکه‌های اجتماعی استان به صحنه نیایند، هرگونه تلاشی اثر خواهد بود. گفت: نخستین طرح توسعه‌ای که در کشور تصویب شده است طرح توسعه بندر شهید رجایی بوده که در سال۶۷ تصویب شده است. این طرح برای تحرک‌بخشی به توسعه استان، اهداف مشخصی داشته است. از جمله افزایش توزیع بنادر در خلال این ۱۰ سال، کنارزدن برنامه‌ریزی منطقه‌ای، فقدان برنامه توسعه بومی، برنامه‌ریزی در خارج از استان برای توسعه استان، تقدم آمایش ملی بر آمایش منطقه‌ای و تمرکز شدید سیاسی، اداری و مالی در دولت نهم و دهم به گونه‌ای که استانداران تبدیل به مدیران کل منطقه‌ای وزارت کشور شدند.

به‌گفته حسینی فقدان سازوکار ارتباطی گفت‌وگوی ملی و صعف اعتماد از دیگر علل تاخیر در توسعه است به‌گونه‌ای که اگر بخواهیم استان توسعه یابد باید تکه تبعیض آمیز قومی و مذهبی از میان برداشته شود. باید مشارکت مردم و منابع درون‌استانی به برنامه‌های توسعه‌ای جذب شود و در آن نقش داشته باشند.

وی در ادامه با بیان این هشدار که تاکید بر تجارت خارجی و ترانزیت باید نه تک‌بعدی باشد اقتصاد استان منجر شود، افزود: اقتصاد باید دولت‌ساخته نباشد و ترکیبی از مشارکت بخش خصوصی و دولت باشد. استاندار سابق استان با بیان اینکه توسعه با توجه به مسایل زیست‌محیطی است گفت: تبلیغ سواحل دریا بر از صنعت شوند و دسترسی باید برای مردم بومی وجود داشته باشد در غیراین‌صورت عملوبه‌ای دیگر تکرار می‌شود. تمام سواحل در سیستان آکنده از صنایع شده است و بخش‌های بااهمیت‌تر تحت تاثیر آلایندگی‌هاست و آمونیاک و بنزن بسیار خطرناک بر سر مردم بومی می‌ریزد و اگر صنایع در فاصله دورتر ساحل ایجاد شوند در درازمدت به‌نفع مردم و منطقه است. حسینی در ادامه نسبت به پرویج بنادرآبی و واپس‌گرایی در منطقه و در زمینه توسعه هشدار داد و گفت: اگر نگاه ملی ضعیف شود و درک درستی از دین صورت نگیرد این اتفاق رخ می‌دهد.

وی در پایان تاکید کرد: همه ما دیما متظریم که از بیرون بیایند و برای ما کاری کنند. درخواست من از جوانان، اندیشمندان و... این است که به صحنه بیایند و به مدیران و مرکز تحرک ببخشند. نامیدی و انفعال بسیار خطرناک است.

نباید سواحل دریا پر از صنعت شوند

توسعه اسناد همچون سند توسعه محور شرق هدف، حفظ و توسعه جمعیت بود. اگر این روند اتفاد باید فاجعه‌ای در توزیع جمعیت در کشور اتفاق می‌افتد.

وی ادامه داد: علت اصلی تاخیر در توسعه در این بخش نه کمبود منابع طبیعی و مالی و نه انزوای جغرافیایی است بلکه اصلی ضعف عبارت‌اند از: ضعف نظام تدبیر برنامه‌ریزی و اندیشه‌وزری و مدیریت ناکارآمد، غفلت از ملاحظات آمایش سرزمین، تعلل در فرآیند برنامه‌ریزی و تعطیلی سازمان مدیریت در خلال این ۱۰ سال، کنارزدن برنامه‌ریزی منطقه‌ای، فقدان برنامه توسعه بومی، برنامه‌ریزی در خارج از استان برای توسعه استان، تقدم آمایش ملی بر آمایش منطقه‌ای و تمرکز شدید سیاسی، اداری و مالی در دولت نهم و دهم به گونه‌ای که استانداران تبدیل به مدیران کل منطقه‌ای وزارت کشور شدند.

به‌گفته حسینی فقدان سازوکار ارتباطی گفت‌وگوی ملی و صعف اعتماد از دیگر علل تاخیر در توسعه است به‌گونه‌ای که اگر بخواهیم استان توسعه یابد باید تکه تبعیض آمیز قومی و مذهبی از میان برداشته شود. باید مشارکت مردم و منابع درون‌استانی به برنامه‌های توسعه‌ای جذب شود و در آن نقش داشته باشند.

وی در ادامه با بیان این هشدار که تاکید بر تجارت خارجی و ترانزیت باید نه تک‌بعدی باشد اقتصاد استان منجر شود، افزود: اقتصاد باید دولت‌ساخته نباشد و ترکیبی از مشارکت بخش خصوصی و دولت باشد. استاندار سابق استان با بیان اینکه توسعه با توجه به مسایل زیست‌محیطی است گفت: تبلیغ سواحل دریا بر از صنعت شوند و دسترسی باید برای مردم بومی وجود داشته باشد در غیراین‌صورت عملوبه‌ای دیگر تکرار می‌شود. تمام سواحل در سیستان آکنده از صنایع شده است و بخش‌های بااهمیت‌تر تحت تاثیر آلایندگی‌هاست و آمونیاک و بنزن بسیار خطرناک بر سر مردم بومی می‌ریزد و اگر صنایع در فاصله دورتر ساحل ایجاد شوند در درازمدت به‌نفع مردم و منطقه است. حسینی در ادامه نسبت به پرویج بنادرآبی و واپس‌گرایی در منطقه و در زمینه توسعه هشدار داد و گفت: اگر نگاه ملی ضعیف شود و درک درستی از دین صورت نگیرد این اتفاق رخ می‌دهد.

وی در پایان تاکید کرد: همه ما دیما متظریم که از بیرون بیایند و برای ما کاری کنند. درخواست من از جوانان، اندیشمندان و... این است که به صحنه بیایند و به مدیران و مرکز تحرک ببخشند. نامیدی و انفعال بسیار خطرناک است.

بیانیه همایش ریشه‌ها و پیوندها در هنر آمایش چابهار و مکوران

توسعه امری است که از بالا اتفاق نمی‌افتد و اگر خود مردم، تحصیلکرده‌ها، معتمدان و شبکه‌های اجتماعی محلی به صحنه نیایند، هرگاهی تلاشی اثر خواهد ماند. برنامه‌ریزی برای توسعه استان باید بر مبنای بازبینی «سند توسعه محور شرق» باشد. در این سند، اقتصاد سواحل چابهار، درآمد، اشتغال، تحمل شیوه معیشت طوایف، جلوگیری از افزایش اقتصاد غیررسمی، ادغام اقتصاد استان در اقتصاد ملی، کنترل مرزها، تعامل با اهوازها، حفظ تمامیت ارضی، اعتلای فرهنگ، تحکیم حاکمیت دولت و حیات سرمایه‌های سرکردان بنا دو هدف خروج از بحران در کوتاه مدت و تحرک‌بخشی به استان در بلندمدت مدنظر بوده است.

همایش «دوروزه اساسی سرزمین «ریشه‌ها و پیوندها در هنر آمایش چابهار و مکران» با همکاری معاونت استانداری و فرمانداری ویژه شهرستان چابهار، سازمان منطقه آزاد چابهار، دانشگاه علوم‌وفنون دریایی، شهرداری چابهار، اداره کل بنادر و کشتیرانی استان سیستان‌وبلوچستان، شرکت مدیریت کشتیرانی جنوب، شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران، اداره کل شیلات و فرمانداری شهرستان‌های کنارک، سرباز، قصرقند، نیکشهر، فنوج و سایر ادارات شهرستان چابهار در روزهای ۱۳و۱۴اسفند ۱۳۹۳ در شهر چابهار و در سالن اجتماعات دانشگاه علوم‌وفنون دریایی تشکیل شد. شرکت‌کنندگان در این همایش به تبعیت از اسناد بالادستی موجود به‌منظور توسعه منطقه‌ای و گسترش عدالت اجتماعی بیش از طرح موضوعات مربوط در مواردی که خواهد آمد به توافق رسیدند.

اجتماعی و فرهنگی

- تاسیس مرکز مطالعات توسعه شهری و منطقه‌ای جنوب‌شرق ایران با حمایت وزارت راه‌وشهرسازی، معاونت استانداری و فرمانداری ویژه شهرستان چابهار، منطقه آزاد، شهرداری، ان‌جی‌اوهای مشارکتی و خانه بلوچ و...
- تشویق به مشارکت در اداره امور، رعایت حقوق و مسوولیت‌پذیری شهروندی، برابری و عدالت
- تقویت حافظه هویتی و فرهنگ محلی و بومی بلوچ
- احیای ادبیات، موسیقی و هنر برای کلیه جوامع شهری و روستایی از طریق احداث مراکز فرهنگی و کتابخانه‌ها و ایجاد شبکه‌های فرهنگی و برگزاری رویدادها
- تاسیس «خانه بلوچ» در چابهار به‌عنوان مکان فرهنگی و پژوهشی و آموزشی
- تاسیس انجمن‌ها و سازمان‌های غیردولتی (مانند انجمن اندیشه‌سازان و کانون نخبگان بلوچ بیشنهای گروه‌های محلی)
- استفاده از ظرفیت‌های قومی و مذهبی برای ایجاد محیط‌های پویای فرهنگی
- جلب همکاری رسانه‌ها به‌ویژه رسانه ملی برای شناساندن بیشتر استان به عموم ایرانیان
- تقویت تعاونی‌های کشاورزی و صیادی
- اجرای اصل ۱۵قانون اساسی
- اجرای برنامه‌های تعدیل فقر شهری و تقویت روحیه مشارکت مدنی در اقشار فرودست شهری
- توانمندسازی و سرمایه‌گذاری در اجتماع فقرا (آموزش، تولیدات خانگی و استفاده از ظرفیت‌های سم‌ها) در محیط زیستگاه‌های غیررسمی (شرکت مدار تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران، سازمان آموزش فنی‌وحرفه‌ای کشور) با رویکرد توسعه اجتماع‌محور
- احداث دانشگاه بین‌المللی علوم پزشکی در چابهار و رواج گردشگری و اکوتوریسم در منطقه
- بسترسازی و کمک در راه‌اندازی نشریات محلی و تخصصی در حوزه‌های مختلف
- برگزاری کارگاه‌های آموزشی در نشریات محلی‌ها در منطقه‌ای ازجمله حقوق شهروندی و همزیستی مسالمت‌آمیز
- گردهمایی سالانه دانشجویان استانی که در سایر دانشگاه‌های کشور مشغول تحصیل هستند با دایرکردن دبیرخانه دیجیتالی در چابهار
- برگزاری همایش‌هایی برای تکریم صیادان و مفاخر استان در تهران و استان
- ایجاد برنامه‌های فرهنگی برای برجسته‌کردن «دوهویت سیستانی‌وبلوچستانی
- بهساندن به ابتکار و خلاقیت تزد افراد آنکه محلی و جوانان در کارآفرینی در حوزه بخش خصوصی و اعطای وام به‌منظور تحقق آن (پیشنهادات و پروژه‌ها)
- توانمندسازی صیادان به وسیله آموزش، تامین تجهیزات جدید صیادی و تامین مالی مالی

اقتصاد

- برنامه‌ریزی برای توسعه اقتصادی منطقه براساس مشارکت بخش‌های عمومی و خصوصی
- برنامه‌ریزی توسعه صنعتی و تولیدی براساس داشته‌های استان و پتانسیل‌های موجود (شیلات، خرما و کشاورزی و صنایع انرژی و البته صنایع جدید)
- احداث صنایع لوله و جدید (با هدف ایجاد اشتغال و ارزش افزوده) با توجه به توسعه کالبدی چابهار و بندر آزاد آن
- راه‌اندازی صندوق‌های توسعه محلی
- ایجاد مرز رسمی مسافری و باربری در ریمدان
- تکمیل «مطالعات توسعه سواحل مکران» از بسابندر تا جاسک
- رسمیت‌دادن به اشتغالات خانگی
- کمک به احیای «بافت بلوچ»
- تکمیل مطالعات اکتشاف معادن و تسهیل در بهره‌برداری از معادن شناخته‌شده

زیرساخت‌ها

- تسریع در احداث فرودگاه چابهار و ارایه خدمات پروازی متناسب با نقش چابهار
- تسریع در اجرای توسعه بندر شهید بهشتی و کلانترو و تجهیز آنها با توجه به ضایعاتی که ممکن است ایجاد کند
- صدور مجوز مرز رسمی مسافروری و باربری ریمدان
- تسریع در اجرای خط انتقال گاز از ایرانشهر به چابهار
- تسریع در احداث راه‌آهن چابهار تا مشهد و اتصال به خط ترانزیت آسیای میانه
- جلوگیری از ایجاد اقتصاد تک‌بخشی و ایجاد تنوع در ماموریت‌های اقتصادی منطقه
- احداث دانشگاه‌ها، بیمارستان‌ها و سایر خدمات رفاهی در مقیاس‌های خرد و کلان
- جابه‌جایی محل تصفیه‌خانه فاضلاب شهر چابهار با توجه به جهت توسعه شهر و تسریع در اجرای شبکه فاضلاب
- تسریع در تامین آب آشامیدنی شهرها و روستاهای منطقه
- مطالعه جهت احداث بزرگراه چابهار به زاهدان
- تسریع در احداث بزرگراه چابهار به بندرعباس
- انجام مطالعات به منظور احداث جاده چابهار به بسابندر

کشور

محیط‌زیست

- اقدامات لازم در جهت توسعه پایدار شهر چابهار با توجه به توان محیطی و ظرفیت تحمل زیست‌بوم‌ها
- حفاظت از محیط‌زیست با توجه به اصل۵۰ قانون اساسی

کالبدی- فضایی

- پلیاشت‌شدن شهر چابهار به‌منظور مدیریت بهینه زمین و پیشگیری از گسترش سکونت‌گاه‌های غیررسمی (وزارت راه‌وشهرسازی با شرکت مدار تخصصی عمران و بهسازی شهری و سازمان ملی زمین و مسکن)
- احداث ساختمان‌های آموزشی و درمانی در شبکه‌های کارآمد در سطح منطقه
- انجام مطالعات آمایش سرزمین در چابهار و شهرستان‌های جنوب استان (شامل شش‌شهرستان)، فنوج (معاذن)، کنارک (شیلات و کشاورزی)، نیکشهر (ماراندارای برای منطقه چابهار)، قصرقند و سرباز (کشاورزی)، چابهار (بندر و شیلات)
- اجرای برنامه‌های تعدیل فقر شهری و پرورش روزبه مدنی نزد اقشار فرودست شهری ساکن کالبدی‌های برجسته و معرق خوب در مجراب مسجدی دیده خیلی تماشایی و معتبر است و فرنگی‌ها همان را اقلا دوهزارتومان می‌خرند و حیف که آخر به هردنیم باشد خواهند برد.»

ادامه در صفحه ۱۷

یادداشت

از تخریب تعمدی طاق‌کسری تا تخریب امروزی میراث تاریخی

فرهاد نظری • مدیرکل ثبت آثار سازمان میراث فرهنگی

معروف مورخان است که ابوایوب المورباني در سال ۱۲۶قمری (۷۶۳م) به خلیفه منصور عباسی پیشنهاد کرد طاق‌کسری (یا ایوان خسرو) را ویران کند و مصالح آن را برای بنای بغداد بکار برد. منصور با خالد برمکی (وزیر ایرانی‌اش) مشورت کرد. خالد به‌جز خلیفه از او تخریب ایـن ایـوان مطلعه برحذر داشت و گفت چنین کاری مخارج گزافی خواهد داشت. خلیفه از مخالفت او برآشفت و گفت: «مخالفت تو برای جانبداری از ایرانیان است.» خلیفه به تخریب طاق‌کسری فرمان داد. مخارج این کار بر خلیفه گـران آمد و به فکر افتـاد از ادامه تخریب منصرف شود. دوباره به خالد رجوع کرد و نظرش را پرسید. خالد گفت: بهتر است خلیفه کار ناتمام تخریب طاق‌کسری را به پایان ببرد وگرنه ایندکان خلیفه گفت اعراب از خرابکـردن بنایی که ایرانیان برپا کرده بودند، عاجز مانده‌اند. خلیفه از ادامه تخریب منصرف شـد. این روایت در کتب تاریخی فراوانی آمده است. مسعودی در مروج‌الذهب نوشته است: «هارون‌الرشید مصمم شد. ایوان اکسـری را خراب کند و بنای دیگر برمکی را که محبوب بود خواست. یحیی نیز با اینکه مورد بی‌مهری هارون بود به هارون همان جوابی را داد که خالد به منصور داده بود.» در تجارب‌السلف آمده است: «ابی ایوایوب المورباني که سبب تحریک منصور برای تخریب «ایوان خسرو» شد، مردی بود خسیس و چهد همسایگی او مجبوع بود. در تجارب‌السلف آمده است: «این تخریب در سال ۲۰۲ هجری بود. اما در برخی منابع برای عزیمت مرزهای ایران در اهواز دولت کرد ولی عمارتی نکرد. دشـمنان از این ماجرا منصور را واقف ساخـتند و خلیفه شـخصا به تحقیق پرداخت و چون معلوم شد که مورباني خیانت نموده خلیفه امر داد تا او و تمامی اقارب او را کشـتند و اموال او را برداشـتند.» ایـن روایت هم‌اکنون تخریب طاق‌کسری یکی از اقدامات ناخوشـایند است که در طول تاریخ به امحای آثار و یادگار ملل گذشته انجامیده است. امروزه ما به واسطه آثاری که از گذشته مانده است از احوال‌شان آگاه می‌شوم و از تجارب و اندوخته‌هایشان بهره می‌گیریم. «میراث فرهنگی» «فقر سابق شـهر ایران و تجارب گذشـتگان است و اهمیت میراث فرهنگی بر کسـی پوشـیده نیسـت. اما با این‌حال امروزه هم اخبـار ناگوار تخریب میراث فرهنگی به گوش می‌رسد. به‌راستی چرا در سـده بیسـت‌ویکم از قرن کهنسـال ایران چنین اقدداتی به منصه ظهور می‌رسد؟ نابیان و باغبان تخریب میـراث فرهنگی به چه می‌اندیشـند؟ چـه منفعتی (یا چـه مصلحتی!) بالاتـر از حفظ میـراث فرهنگی در کرار اسـت که سـبب می‌شـود ما جـوانانه خطر بطلانی بر میراث گرانقدر خود بکشـیم و خودخواسـته خود را از فواید آن محروم کنیم؟ تخریب میراث فرهنگی موجوع غریب و نوظهوری نیسـت. اما آنچه موجب تعجب اسـت، اینکه چرا امـروزه و در ایـن روزگار بیـداری و آگاهی عمومی، چنین اقدداتی بـه وقـوع می‌پیوندد؟ در روزگاری که ملـل دنیا به میراث و تمدن‌شـان مباهـات می‌کنند و آسان که مابه و پایه‌ای ندارنـد، به‌هرنحو ممکن برای ظرفیت دیدنی و معرفی خود، تخریب آثار و ی